

บทคัดย่อ

ชายหาดบางแสน ถือได้ว่าเป็นชายหาดที่ได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวคนไทยมากที่สุด จนได้ชื่อว่าเป็นชายหาดของมวลชน ความเจริญของบางแสนด้านหนึ่งได้นำความกินดีอยู่ดีมาสู่คนกลุ่มหนึ่ง แต่ในอีกด้านหนึ่งก็สร้างผลกระทบกับคนอีกกลุ่มหนึ่ง คนจนที่หากินอยู่กับชายหาดบางแสนก็คือ คนหาบเร่ขายของ เช่น ขายไต้ปิ้ง ของเล่นเด็ก ของที่ระลึก ผลไม้ ส้มตำ และยำต่างๆ เป็นต้น กระบวนการก่อเกิดของกลุ่มคนหาบเร่ตามชายหาดบางแสนถูกจัดตั้งโดยเทศบาล มีการกำหนดระเบียบในการขายของ การเก็บค่าธรรมเนียมรายปี การจัดระเบียบการขายของ การควบคุมราคาให้เป็นธรรม การควบคุมความสะอาด รวมถึงการอบรมกลุ่มหาบเร่ ส่วนกลไกในการบังคับใช้มีระเบียบที่สำคัญก็คือ เจ้าหน้าที่เทศกิจมีอำนาจในการจับ-ปรับพ่อค้าแม่ค้าที่ฝ่าฝืน กลุ่มหาบเร่ส่วนใหญ่เป็นหญิง 85% แตกต่างจากในอดีตที่หาบเร่เกือบร้อยทั้งร้อยจะมีแต่ผู้หญิง เนื่องจากผู้ชายจะไปทำงานให้เช้าเร็ว แก้อื้อผ้าใบ หรือห้วงยาง รวมถึงไม่ชอบเรื่องจุกจิกในการขายของ แต่ในปัจจุบันพบว่ามีสัดส่วนผู้ชายถึง 15% เนื่องจากปัญหาการว่างงานในช่วงวิกฤติเศรษฐกิจ นอกจากนี้ยังพบว่ามากกว่าร้อยละ 90 มีอายุอยู่ระหว่าง 20-60 ปี ที่เหลือมีอายุมากกว่า 60 ปีนั้น เป็นพวกคนสูงอายุที่ไม่ชอบอยู่บ้านเฉยๆ และมาขายของเบาๆ ส่วนเด็กที่มาหาบเร่ขายของนั้น ส่วนใหญ่เป็นเด็กที่ไม่มีใบอนุญาตจากเทศบาลแต่จะมาช่วยพ่อแม่ขายของ

สภาพปัญหาความจน ด้านเศรษฐกิจ กลุ่มหาบเร่ขายหาดส่วนใหญ่มีลักษณะ “ไม่จน แต่ไม่รวย” คือ มีรายได้กับรายจ่ายค่อนข้างสมดุล อย่างไรก็ตามก็พบว่าประมาณครึ่งหนึ่งมีหนี้สินเป็นหลักหมื่นและเป็นเงินกู้นอกระบบ ประมาณร้อยละ 71 มีอาชีพประจำอยู่แล้ว และการหาบเร่เป็นอาชีพเสริม ด้านการศึกษา ร้อยละ 83 จบการศึกษาเพียงระดับประถมศึกษา ถือเป็นความจนทางการศึกษา ความจนในโอกาสทางสังคม การไม่สามารถเข้าถึงสวัสดิการของรัฐได้ ส่วนความจนทางอำนาจ ไม่มีการรวมกลุ่มในรูปแบบของชมรมหรือสมาคม อยู่ภายใต้ระบบอุปถัมภ์ของผู้มีอิทธิพลท้องถิ่น นอกจากนั้น คนเหล่านี้ยังยากจนในเรื่องสิทธิของพลเมืองด้วย กล่าวคือ บางส่วนถูกเวนคืนที่ดินโดยเทศบาลจนต้องไปอาศัยเช่าที่ดิน กลายเป็นชุมชนคนจนในบางแสน นอกจากนั้นกลุ่มคนหาบเร่ยังเข้าไม่ถึงบริการของรัฐด้วยสาเหตุหลายประการ เช่น การขาดการรับรู้ข้อมูลเพียงพอ เงื่อนไขในการรับบริการซับซ้อน เป็นอุปสรรคต่อการเข้าถึง เป็นต้น

ดังนั้นข้อเสนอแนะในทัศนะของกลุ่มหาบเร่ที่สำคัญคือ ความมั่นคงในอาชีพหาบเร่และโอกาสที่จะพัฒนาจากหาบเร่ไปสู่การเป็นเจ้าของกิจการที่ใหญ่ขึ้น เช่น เจ้าของแผงลอยล้อเลื่อน เจ้าของเตียงผ้าใบให้เช่า ส่วนความต้อยโอกาสในการศึกษาของตนเองนั้น คาดหวังว่าจะได้รับการชดเชยในรุ่นลูกหลานให้มีโอกาสได้เรียนจบในระดับปริญญา นอกจากนี้ผู้ศึกษาเห็นว่าควรเสริมในเรื่องการให้ข้อมูลและกลไกในการที่จะทำให้อาชีพหาบเร่เข้าถึงในสวัสดิการของรัฐ เช่น ธนาคารประชาชน และเงินสงเคราะห์จังหวัด รัฐควรพัฒนาระบบการสื่อสารข้อมูลเกี่ยวกับสวัสดิการของรัฐให้กลุ่มหาบเร่สามารถเข้าถึงข้อมูลได้โดยง่าย ควรมีการจัดตั้งกลุ่มในแนวราบของพ่อค้าแม่ค้าหาบเร่ เป็นความจำเป็นในระยะยาว ถึงแม้ว่าในปัจจุบันกลุ่มหาบเร่ถือว่าพึงพอใจกับระบบอุปถัมภ์ของผู้บริหารเมืองท้องถิ่น